

Мала А. В., аспірант (Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ)

ОЦІНЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ПРИДАТНОСТІ ВЕДЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Наведено результати досліджень напрямку оцінки сільськогосподарського підприємства щодо придатності ведення органічного виробництва продукції. Встановлено, що при оцінюванні сільськогосподарського підприємства вцілому як агроєкосистеми відповідно вимогам органічного виробництва необхідно використовувати параметри, які забезпечують аналіз всіх секторів виробництва.

Ключові слова: оцінювання, органічне виробництво, системний підхід, сільськогосподарська продукція.

Вступ. Згідно із класичними працями та нормативно-правовими документами органічне виробництво розуміють як цілісну систему господарювання, яка поєднує в собі найкращі практики із збереження довкілля, підвищення рівня біорізноманіття, збереження природних ресурсів, комфортного утримання сільськогосподарських тварин та методів переробки за рахунок використання речовин і процесів природного походження з метою отримання високоякісної продукції [1-4]. Найбільш характерною особливістю застосування органічного виробництва є отримання сільськогосподарської продукції без застосування синтетичних добрив, пестицидів, стимуляторів росту та інших синтетичних засобів хімізації.

Принципи ведення органічного сільськогосподарського виробництва були задекларовані у законодавчих актах окремих країн, зокрема у США (рекомендації Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху), Європейському Союзі (Кодекс Елементаріус, Постанова ЄС № 834/2007 та Постанова ЄС № 889/2008) та Японії (Стандарти JAS).

Системи органічного виробництва в країнах ЄС базуються на специфічних та точних вимогах (стандартах) до процесу виробництва, спрямованих на підтримку оптимального стану агроєкосистеми на соціальному, екологічному та економічному рівнях [5-7].

Відсутність в Україні національної законодавчої бази ускладнює процес переходу сільськогосподарських підприємств на органічне ви-

бництво, проте, насамперед, існує проблема оцінювання сільськогосподарського підприємства щодо його придатності до ведення органічного виробництва продукції.

Метою досліджень було дослідження напрямку оцінювання сільськогосподарського підприємства щодо придатності ведення органічного виробництва продукції.

Матеріали та методика досліджень. У дослідженні використовували системний метод, який враховує взаємозалежність між секторами сільськогосподарського виробництва, які оцінюються на відповідність вимогам органічного виробництва, а також теоретичні методи аналізу, порівняння, співставлення, класифікації, систематизації тощо.

Аналіз літературних джерел, нормативно-правових міжнародних, іноземних та національних актів, а також аналітичні порівняльні методики дозволили обрати оптимальні критерії оцінки сільськогосподарських підприємств щодо придатності до органічного виробництва.

Результати досліджень. Отримані в ході дослідження результати показали, що формування органічного виробництва повинне здійснюватися на етапі оцінювання придатності підприємства щодо органічного виробництва сільськогосподарської продукції.

Для оцінювання сучасного стану сільськогосподарського підприємства як цілісної агроєкосистеми необхідно використовувати структуру показників, яка передбачає аналіз всіх секторів його діяльності, що включає такі важливі компоненти як:

- стан навколишнього природного середовища (із врахуванням фонових показників);
- оцінка ґрунтово-кліматичних умов розташування сільськогосподарського виробництва (для підбору оптимального вибору структури сівозмін, агротехнологій, заходів із підтримання родючості тощо);
- екологічна оцінка технологій виробництва сільськогосподарської продукції;
- оцінка зберігання та утилізації відходів сільськогосподарського підприємства;
- соціально-економічні показники розвитку прилеглих селітебних територій (для забезпечення кваліфікованих працівників та покращення рівня їх життя).

В ході дослідження було виділено сектори сільськогосподарського підприємства, між якими існують прямі та зворотні зв'язки (рисунк), кожен з яких необхідно оцінити на придатність ведення на його базі органічного виробництва.

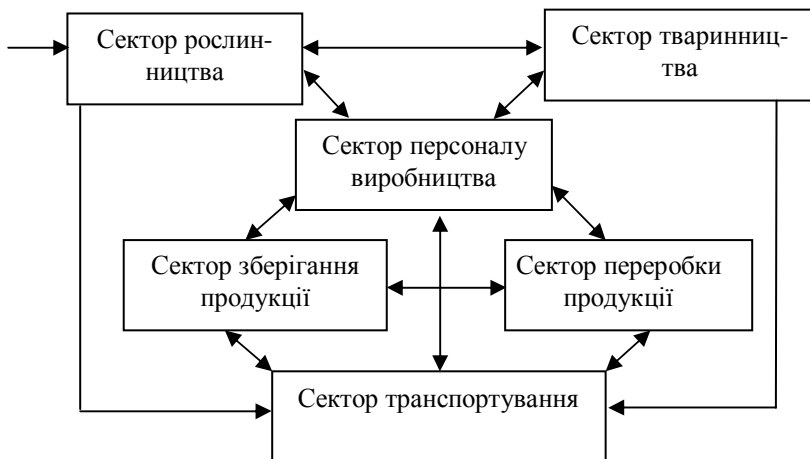

Рисунок. Схема взаємодії секторів сільськогосподарського виробництва

Оскільки сільськогосподарське виробництво може бути рослинницького, тваринницького або змішаного типу, то при оцінюванні його відповідності вимогам органічного виробництва необхідно оцінювати весь спектр його діяльності, тому сектори, що підлягають оцінюванню поділяються за напрямком виробництва або поєднання операції одного виду у сільськогосподарському виробництві, а саме:

1. Сектор вирощування продукції рослинництва: (стан ґрунтового покриву, спосіб обробітку ґрунту, спосіб посіву культур, способи знищення бур'янів та шкідників, походження насіння, сівозміна, якість вирощеної продукції).

2. Сектор виробництва продукції тваринництва (походження тварин, стан здоров'я тварин, кількість та якість отримуваної продукції, склад та якість кормів, якість води, технічне обслуговування спецприміщень для тварин).

3. Сектор транспортування продукції (рівень технічних характеристик транспорту, структура транспортування, характеристика паливно-мастильних матеріалів).

4. Сектор зберігання продукції: характеристика складів для зберігання продукції, методи прибирання та знезараження приміщень;

5. Сектор переробки продукції (методи первинної обробки продукції, технології здійснення переробки продукції, використання хімічних

речовин в процесі переробки, стан тари для пакування продукції, маркування готової продукції).

6. Сектор перевірки якості продукції (послідовність перевірки якості отримуваної продукції щодо вимог органічного виробництва; відповідність методик перевірки якості продукції).

7. Сектор персоналу виробництва (кваліфікація працівників; рівень забезпечення відповідними засобами виробництва; стан приміщень для персоналу).

Висновки. Таким чином, процес оцінювання сільськогосподарських підприємств щодо придатності ведення органічного виробництва необхідно здійснювати шляхом порівняння показників всіх секторів підприємства із нормативними значеннями, а також вимогами зазначеними у міжнародних нормативних документах.

1. Довідник міжнародних стандартів для органічного агровиробництва / Навчально-координативний центр сільськогосподарських дорадчих служб; за ред. Капштика М. В. та Кортило О. О. – К. : СПД Горобець Г.С., 2007. – 356 с.
2. Основи біологічного та адаптивного землеробства: навч. посібник / В. П. Писаренко, О. О. Горб, Т. В. Невмивайко, Ю. С. Голік. – Полтава, 2009. – 312 с.
3. Кобець М. І. Органічне землеробство в контексті сталого розвитку / М. І. Кобець. – Київ. – Травень 2005(5). – 6 с.
4. IFOAM Basic Standards [Електронний ресурс] // IFOAM General Assembly, Victoria, Canada, August 2002. – Режим доступу: www.ifoam.org
5. Дудар О. Т. Органічне агровиробництво у системі еколого-спрямованого розвитку сільського господарства / О. Т. Дудар // Іноваційна економіка. – 2009. – № 4. – С. 26-30.
6. Артиш В. І. Удосконалення системи державного регулювання виробництва органічної продукції в Україні / В. І. Артиш // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – Вип. 145. – 2010. – С. 365-370.
7. Вовк В. І. Сертифікація органічного сільського господарства в Україні: сучасний стан, перспективи, стратегія на майбутнє / В. І. Вовк; доп. “Органічні продукти харчування. Сучасні тенденції виробництва і маркетингу”. – Львів, 2004. – С. 3-7.

Рецензент: к.с.-г.н., доцент Бондарь В. І. (Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ)

Mala A. V., Post-graduate Student (National University of Life and Environmental Sciences, Kyiv)

THE EVALUATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES ON THE ORGANIC PRODUCTION SUITABILITY

The results of the researches on evaluation of agricultural enterprises on the organic production availability are provided in the article. It was found out that during the evaluation of agricultural enterprises as an agroecosystem in accordance with the requirements of organic production is necessary to use the parameters, which provide analysis of all sectors of the production.

Keywords: evaluation, organic production, system approach, agricultural products.

Мала А. В., аспірант (Національний університет біоресурсів і природопольовання, г. Київ)

ОЦЕНИВАНИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ПРИГОДНОСТИ ВЕДЕНИЯ ОРГАНИЧЕСКОГО ПРОИЗВОДСТВА

Приведены результаты исследований по направлению оценки сельскохозяйственного предприятия относительно пригодности ведения органического производства продукции. Установлено, что при оценке сельскохозяйственного предприятия на соответствие требованиям органического производства необходимо использовать системный подход, а именно оценивать отдельные все структурные подразделения предприятия.

Ключевые слова: оценивание, органическое производство, системный подход, сельскохозяйственная продукция.